Turisme

Informe Sectorial

2/2022

El sector turístic espanyol, en una posició de privilegi

Senyals de fortalesa al sector turístic espanyol

Taxonomia de l'hoteleria a Espanya

Saturació als aeroports europeus: es frena la recuperació de l'estiu

CaixaBank Research

INFORME SECTORIAL
Turisme Segon Semestre 2022

L'*Informe Sectorial* és una publicació elaborada per CaixaBank Research

CaixaBank Research
Enric Fernández Economista en cap
José Ramón Díez Director d'Economies i Mercats Internacionals
Oriol Aspachs Director d'Economia Espanyola
Sandra Jódar Directora de Planificació Estratègica
Javier Ibáñez de Aldecoa Coordinador de l'*Informe Sectorial de Turisme*
Data de tancament d'aquesta edició: 22 de novembre de 2022

www.caixabankresearch.com research@caixabank.com @CABK_Research Newsletter

L'*Informe Sectorial* és una publicació de CaixaBank Research que conté informacions i opinions procedents de fonts que considerem fiables. Aquest document té un propòsit merament informatiu, de manera que CaixaBank no es fa responsable en cap cas de l'ús que se'n pugui fer. Les opinions i les estimacions són pròpies de CaixaBank i poden estar subjectes a canvis sense notificació prèvia. Es permet la reproducció parcial de l'*Informe Sectorial* sempre que se citi la font de manera adequada i sigui remesa una còpia a l'editor.

© CaixaBank, S.A., 2022

Sumari
2/2022

02 SENYALS DE FORTALESA AL SECTOR TURÍSTIC ESPANYOL

El sector ha tancat la temporada d'estiu d'enguany en molt bona forma. Malgrat això, considerem que la demanda turística encara gaudeix d'importants palanques de creixement per a l'any vinent, de manera que estimem que completarà la seva recuperació el 2023.

10 TAXONOMIA DEL SECTOR DE L'HOTELERIA A ESPANYA

Les dades internes de CaixaBank evidencien grans diferències dins el sector, amb una part que ha millorat molt en relació amb el 2019 i amb una altra que encara arrossega dificultats.

16 SATURACIÓ ALS AEROPORTS EUROPEUS: ES FRENA LA RECUPERACIÓ DE L'ESTIU

La ràpida recuperació de la mobilitat aèria durant els mesos d'estiu ha agafat el sector desproveït de prou mà d'obra per afrontar el creixement de passatgers.

«Viatgem no per escapar de la nostra vida, sinó perquè la nostra vida no se'ns escapi.»

ANÒNIM

Turisme

PREVISIONS DE CAIXABANK RESEARCH PER A LA INDÚSTRIA TURÍSTICA ESPANYOLA

CaixaBank Research

PIB TURÍSTIC

Índex (100 = 2019)

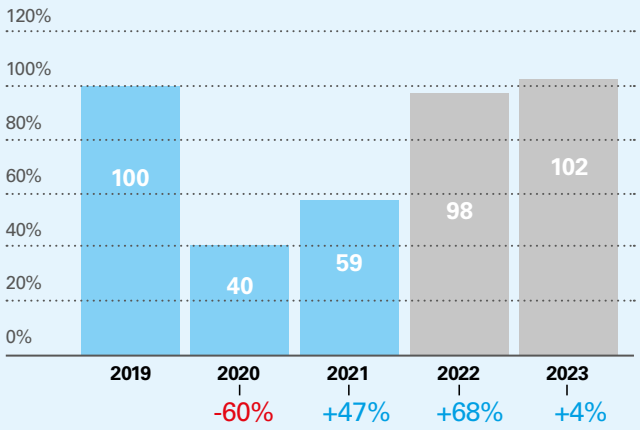

Balanç positiu del 2023

- **Recuperació de la mobilitat aèria a Europa:** se superarà l'episodi de saturació aeroportuària.
- **Recuperació del turisme de llarga distància:** elevat potencial de creixement del turisme dels EUA i d'Àsia.
- **Context econòmic negatiu:** inflació alta i pèrdua de poder adquisitiu.

RECUPERACIÓ DEL SECTOR DE L'HOTELERIA

Les dades internes de CaixaBank mostren una recuperació desigual de l'impacte de la pandèmia

	2020	2021	2022	
% de comerços amb caigudes de facturació	71%	38%	26%	Una proporció elevada de **comerços d'hoteleria** encara arrossega dificultats.
Variació de la facturació als TPV mitjana *vs.* 2019	-22%	17%	47%	Fort **creixement de la facturació als TPV** en una gran part del sector de l'hoteleria, gràcies a la recuperació de la mobilitat.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

SATURACIÓ AEROPORTUÀRIA A L'ESTIU

La ràpida recuperació de la mobilitat aèria va provocar un episodi de forta saturació del transport aeri a Europa, a causa de la falta de personal

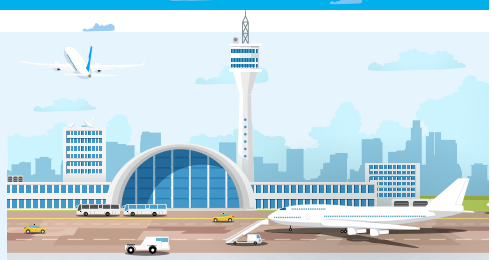

% de sortides sense retard en aeroports del nord d'Europa

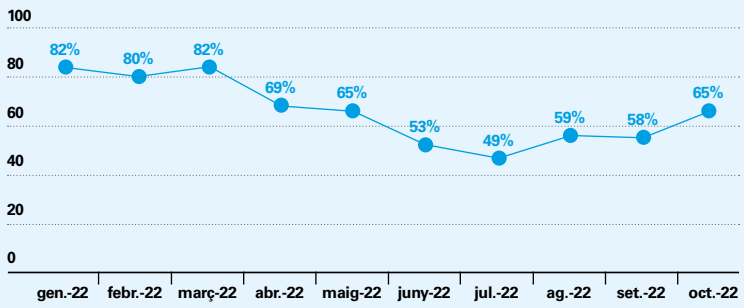

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurocontrol.

- El 45% dels vols operats al nord d'Europa van patir retards.
- Alemanya, el Regne Unit, els Països Baixos i França van ser els països més afectats.
- El 2023 s'espera que els problemes viscuts a l'estiu s'hagin solucionat completament i que això sigui una palanca per al creixement.

Resum executiu

El sector turístic, en una posició de privilegi

El sector turístic ha tancat la temporada d'estiu d'enguany en molt bona forma. Les arribades de turistes internacionals s'han apropat molt als registres del 2019, un any que va ser extremadament positiu per al sector. A més a més, el turisme domèstic ha continuat mostrant unes xifres molt bones. No obstant això, **l'escenari macroeconòmic es presenta com un risc per a l'evolució de l'activitat turística en els propers trimestres**. L'entorn d'inflació elevada comporta una pèrdua de poder adquisitiu dels consumidors europeus. A més a més, els elevats preus de l'energia i l'enduriment de les condicions macrofinanceres pressionen sobre una bona part del teixit empresarial de la UE.

Malgrat tot això, **l'anàlisi de la situació de la indústria turística fa que tinguem unes perspectives relativament positives per al 2023**. El sector parteix d'una posició de privilegi, a causa de la seva baixa exposició als costos energètics (amb prou feines destina el 3% dels ingressos a sufragar-los). A més a més, ha adoptat alces de preus el 2022 en resposta a la fortalesa de la demanda, la qual cosa ha permès defensar els marges i preparar-se per si els increments de costos persisteixen durant el 2023. D'altra banda, la demanda turística es mostra resilient i presenta encara un marge de creixement en relació amb el nivell assolit el 2022. Per tot plegat, **les nostres previsions per al 2023 són de creixement de l'activitat turística. En concret, esperem que el PIB turístic se situï ja el 2,3% per damunt del nivell del 2019**, després de tancar el 2022 amb l'1,8% per sota.

A més a més, en aquest informe, **elaborem una anàlisi del sector de l'hoteleria utilitzant les dades internes de CaixaBank**. Segons les dades oficials, les xifres de facturació de l'hoteleria s'han recuperat amb molta força durant l'any 2022. No obstant això, les xifres agregades podrien estar amagant una part de la realitat del sector de l'hoteleria, caracteritzat per una enorme diversitat. Gràcies a la mostra de comerços d'hoteleria amb TPV de CaixaBank, hem pogut avaluar la velocitat de recuperació del sector durant el 2022 i hem pogut quantificar la proporció de negocis que continuen arrossegant dificultats i quines són les seves característiques. A més a més, confirmem que, enguany, l'àmplia majoria de l'hoteleria ha gaudit d'una evolució molt positiva.

Finalment, **dediquem una atenció especial a entendre l'episodi de saturació del transport aeri que s'ha viscut als aeroports del nord d'Europa** durant els mesos d'estiu. Arran de la nostra anàlisi, estimem que la recuperació de les arribades de turistes de la UE es va veure limitada l'estiu passat, en especial pel que fa als turistes britànics, alemanys i dels Països Baixos. En aquest sentit, de cara al 2023, esperem que els factors que expliquen la saturació s'ajustin, la qual cosa serà una palanca de creixement addicional per al sector turístic espanyol.

Situació i perspectives

Senyals de fortalesa al sector turístic espanyol

El sector turístic ha tancat la temporada d'estiu d'enguany en molt bona forma. Les arribades de turistes internacionals s'han apropat molt als registres del 2019, un any que va ser extremadament positiu per al sector. A més a més, el turisme domèstic ha continuat oferint molt bones xifres. No obstant això, l'escenari macroeconòmic es presenta com un risc per a l'evolució de l'activitat turística en els propers trimestres, a causa de la inflació elevada i de l'alentiment econòmic a Europa. Malgrat tot, considerem que la demanda turística encara gaudeix d'importants palanques de creixement per a l'any vinent, de manera que estimem que completarà la seva recuperació el 2023.

La situació del sector turístic s'ha capgirat. Després d'un 2020 extremadament difícil i d'un 2021 en què la millora viscuda va ser molt insuficient, l'any 2022 s'ha confirmat definitivament que el sector continua sent un motor de creixement de l'economia espanyola. Els indicadors d'activitat oficials que publica l'INE apunten al fet que, durant l'estiu, la demanda turística real –sense l'efecte preu– s'ha apropat molt a la registrada en el mateix període del 2019. Així, les pernoctacions totals als allotjaments hotelers i extrahotelers durant els mesos de juliol, d'agost i de setembre es van situar amb prou feines l'1,3% per sota de les de l'estiu del 2019. Aquestes bones dades es van basar de nou en el dinamisme del turisme domèstic, el volum de pernoctacions del qual es va situar el 6,6% per damunt del del 2019. Això sí, la dada va ser una mica inferior a l'observada a l'estiu del 2021, a causa, probablement, d'un augment dels viatges a l'estranger arran de la recuperació de la mobilitat internacional. Per la seva banda, el turisme internacional va millorar molt sensiblement els registres del 2021 i va assolir un nivell de pernoctacions només el 5,9% inferior al del 2019.

Pernoctacions turístiques

Variació en relació amb el mateix mes del 2019

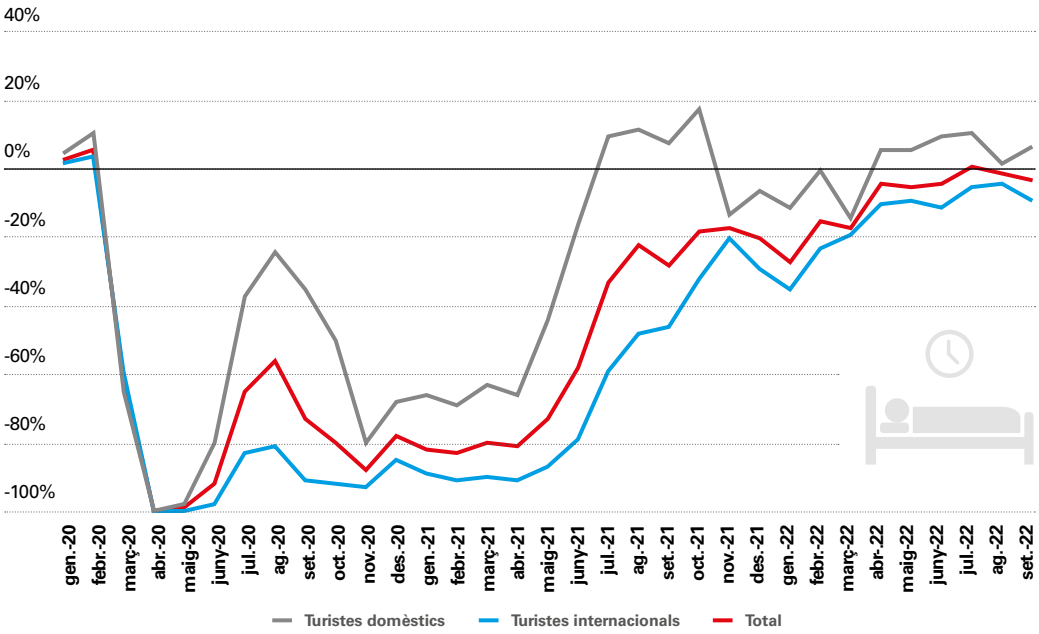

Nota: Pernoctacions de turistes en hotels, en establiments de turisme rural, en apartaments turístics i en càmpings.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Una recuperació sense pal·liatius de la demanda internacional

Si tenim en compte quins països emissors han propiciat la forta recuperació del turisme internacional en els mesos més recents, observem algunes tendències interessants. Basant-nos en dades de passatgers en vols operats a Espanya (vegeu la taula de la pàgina següent), observem que les millores de les arribades de turistes de la UE han estat claus. Els registres se situen encara el 9% per sota dels de l'any 2019 (venen del –42% el 2021), a causa, principalment, dels problemes de saturació aeroportuària viscuts als aeroports del nord d'Europa.[1] L'impacte de la saturació s'observa de manera més clara en les arribades de passatgers del Regne Unit, que, a l'estiu, es van situar el 14% per sota de les del mateix període del 2019. Observem una situació similar en les arribades des d'Alemanya, amb registres encara el 15% per sota, però aquest no és el cas de les arribades des de països amb menys saturació, com França i Portugal. Cal destacar que les fortes caigudes del nombre de passatgers procedents de països de l'epígraf «Resta d'Europa» des del 2T 2022 reflecteixen el tall de les connexions aèries amb Rússia des de l'inici de la guerra, tot i que el descens no s'hagi fet notar en el còmput total pel seu escàs pes.

1 Vegeu l'article «Saturació als aeroports europeus: es frena la recuperació de l'estiu», en aquest mateix informe.

D'altra banda, l'any 2022 també ha estat un punt d'inflexió per al turisme de llarga distància. Després d'un 2021 amb un volum d'arribades molt baix, les xifres més recents del 2022 són molt positives per al turisme del continent americà, on destaquen les arribades des de Llatinoamèrica. Per tot plegat, anticipem que, de cara al 2023, la recuperació de les arribades internacionals no europees serà una palanca de creixement clau per a l'any. A més a més, representarà el retorn dels mercats emergents previs a la pandèmia, que van ser els que més potencial de creixement oferien per a algunes destinacions turístiques espanyoles.

Turisme

Arribades de passatgers en vols a Espanya en funció de l'aeroport d'origen

Variació en relació amb el mateix període del 2019

	1T 2021	2T 2021	3T 2021	4T 2021	1T 2022	2T 2022	jul.-22	ag.-22	set.-22
Total	-84%	-75%	-42%	-28%	-28%	-11%	-8%	-7%	-8%
Domèstic	-74%	-56%	-16%	-19%	-22%	-4%	2%	6%	1%
Internacional	-90%	-83%	-52%	-33%	-32%	-14%	-12%	-13%	-12%
UE	-90%	-76%	-41%	-25%	-30%	-10%	-8%	-9%	-9%
Regne Unit	-98%	-97%	-70%	-45%	-38%	-16%	-13%	-15%	-13%
Resta d'Europa	-87%	-87%	-76%	-47%	-43%	-62%	-69%	-69%	-66%
Amèrica del Nord	-97%	-92%	-75%	-63%	-41%	-23%	-16%	-23%	-21%
Latam	-79%	-77%	-58%	-36%	-9%	3%	-1%	-1%	-2%

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'AENA.

Fortes alces en els preus turístics

Les bones dades de demanda han sorprès per partida doble: perquè han acabat sent molt positives i perquè s'han donat en un entorn de fortes alces de preus i de pèrdua de poder adquisitiu entre els consumidors de tota la UE. En aquest sentit, **els preus del sector turístic no han estat una excepció i han assolit màxims històrics durant la passada temporada d'estiu**. Així, doncs, ara com ara, sembla que el sector turístic ha estat capaç d'apujar els preus sense que la demanda turística se n'hagi ressentit gaire.

Tot i que els preus turístics han respost a l'encariment dels costos de producció, segons la nostra anàlisi, **l'increment de preus ha estat conseqüència, principalment, de la forta recuperació de la demanda internacional**, que, juntament amb la demanda domèstica, va omplir el mercat a moltes destinacions turístiques espanyoles. Aquest ha estat el cas del sector hoteler, que ha assolit índexs d'ocupació superiors al 80% en un terç dels més de 100 municipis turístics que analitza l'INE a l'enquesta d'ocupació hotelera. Així, els preus d'allotjament de l'IPC s'han situat més del 17% per damunt dels preus de l'estiu del 2019. Aquesta dinàmica s'observa també en altres preus vinculats al turisme, com l'hoteleria i la mobilitat aèria, tal com es mostra al gràfic de la pàgina següent.

Evolució dels preus vinculats al turisme de l'IPC

Variació en relació amb el 2019

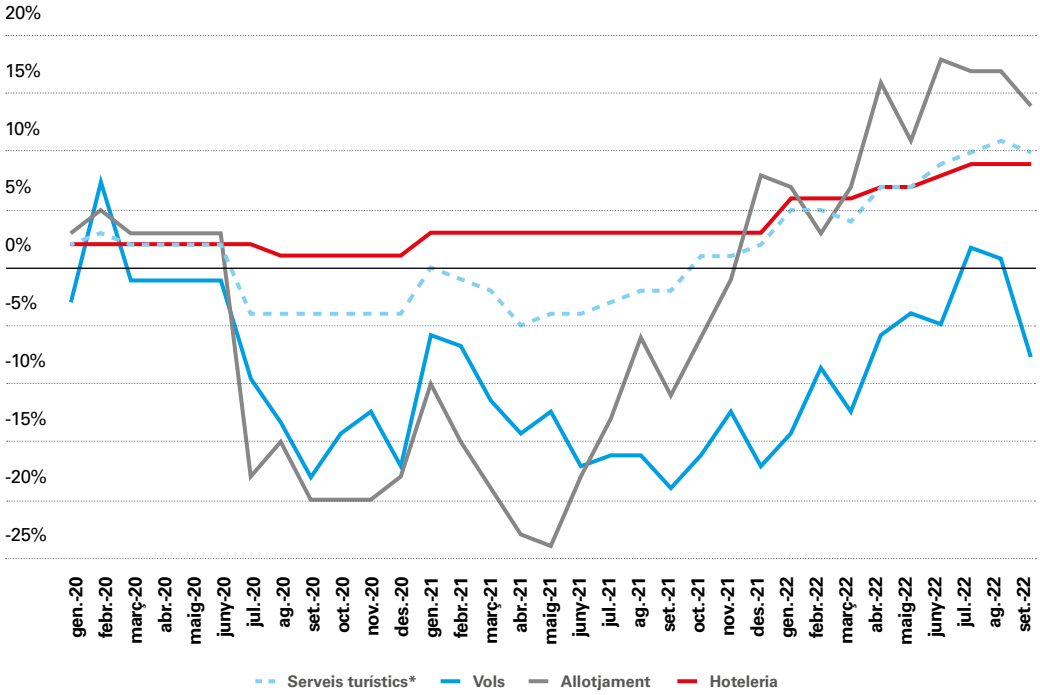

Nota: (*) Suma ponderada de les 13 subclasses de l'IPC relacionades amb els serveis turístics.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Les perspectives a curt termini es mantenen positives

De cara als propers mesos, els indicadors d'interès per viatjar a Espanya que elaborem a partir dels resultats de les cerques a Google mantenen una dinàmica positiva, tot i que una mica menys «eufòrica» per al turisme europeu. L'indicador d'interès situa les cerques des del Regne Unit i des de la UE dins el rang de referència,[2] la qual cosa és una notícia molt positiva, tenint en compte la conjuntura econòmica a Europa, sobretot al Regne Unit, amb forts augments de la inflació i amb l'alentiment econòmic, als quals cal afegir, per als turistes britànics, la depreciació de la lliura. En aquest context, caldria esperar un descens de l'interès per viatjar des dels països europeus, que no s'està observant.

(2) El rang de referència es construeix a partir de les cerques registrades del 2017 al 2019.

També cal destacar la **normalització de l'interès per viatjar a Espanya que es percep des del mes de març al mercat nord-americà** i, més recentment, **el repunt de l'interès del turisme japonès**, que havia romàs en nivells molt deprimits fins al mes de juny. Aquest fet és molt rellevant, ja que fa pensar que dos dels mercats emissors (els EUA i el Canadà, el Japó i Corea) que més creixement generaven al sector turístic abans de la pandèmia, i encara sense el mercat xinès, es podrien recuperar al llarg del 2023.

Les dades apunten a la recuperació al llarg del 2023 de dos dels mercats emissors (els EUA i el Canadà, el Japó i Corea) que més creixement generaven abans de la pandèmia

Turisme

Cerques setmanals a Google sobre viatges a Espanya

Variació en relació amb el nivell de referència

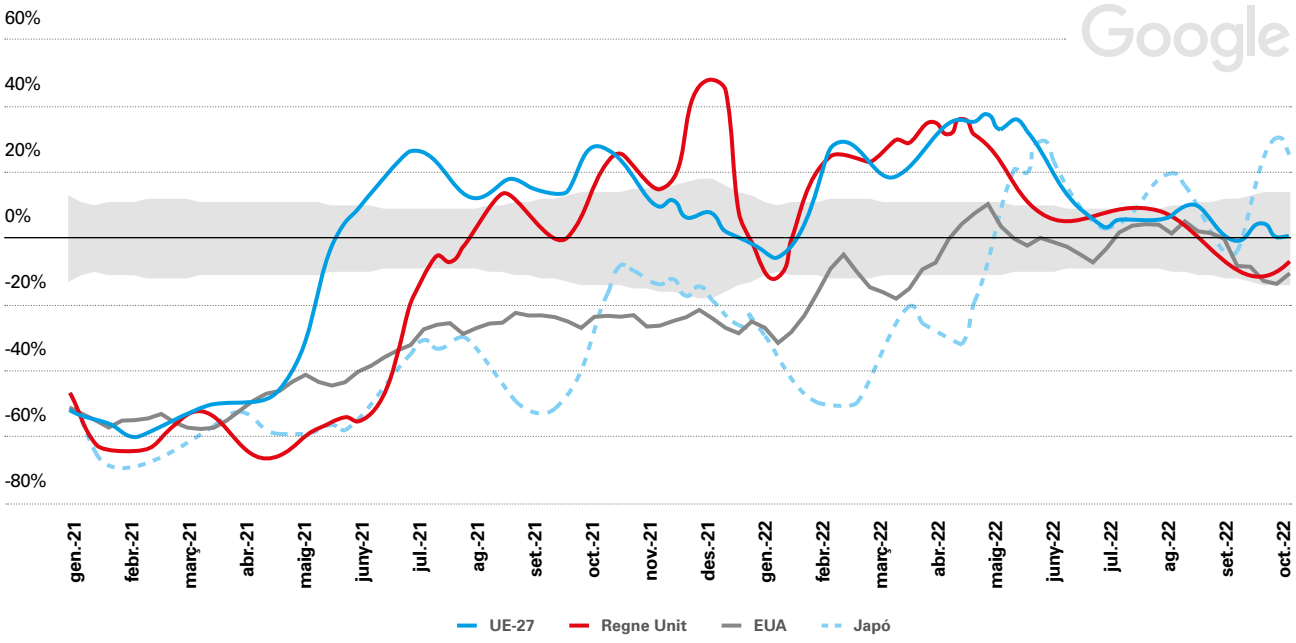

Notes: S'utilitzen dades de cerques de la paraula Espanya al Regne Unit, a Alemanya, a França, a Itàlia, als Països Baixos, als EUA i al Japó en l'idioma oficial de cada país dins la categoria de viatges. Les cerques esperades consisteixen en la previsió de cerques realitzada amb dades d'un any abans utilitzant un model ARIMA $(1, 1, 1)_{52}$. L'àrea ombrejada reflecteix un interval de confiança del 68% ($\alpha = 1$).
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Trends.

Previsions de CaixaBank Research per al sector turístic a Espanya

L'escenari actual ve marcat per una lectura mixta: una visió molt positiva si s'ha de jutjar per l'evolució recent de tots els indicadors, tant oficials com interns i d'alta freqüència, i una perspectiva negativa a causa de les perspectives macroeconòmiques dels països emissors. Així i tot, les nostres perspectives per al 2023, basades en les palanques de creixement que continuem observant per al sector i en l'exposició limitada de la demanda turística a la macroeconomia, continuen sent positives.

1. Millora de la mobilitat aèria del nord d'Europa: l'arribada de turistes del nord d'Europa ha experimentat un sostre de creixement a causa de la saturació aeroportuària de l'estiu (el Regne Unit i Alemanya, per exemple, s'han quedat al voltant del 20% per sota de la mobilitat aèria pre-COVID). Aquesta situació s'hauria d'ajustar en els propers trimestres i podria representar una millora considerable de la mobilitat internacional dels turistes europeus.[3]

3 Vegeu l'article «Saturació als aeroports europeus: es frena la recuperació de l'estiu», en aquest mateix informe.

2. Potencial elevat i gran marge de millora del turisme de llarga distància: els indicadors d'interès apunten al fet que la senda de millora del turisme de llarga distància continuarà en els propers trimestres. El marge de millora encara és elevat, ja que la xifra d'arribades de turistes nord-americans s'ha situat el 20% per sota dels nivells pre-COVID i la dels turistes coreans i japonesos, més del 70% per sota.

3. Baixa exposició a la macroeconomia: segons l'anàlisi de sensibilitat que hem dut a terme per entendre com es correlacionen les caigudes de l'activitat econòmica als mercats emissors amb les caigudes de la demanda turística a Espanya, estimem que l'exposició del sector turístic a l'alentiment econòmic d'Europa és limitada.

En concret, estimem que la caiguda de l'activitat econòmica al Regne Unit (previsió de caiguda del PIB de l'1,3% per al 2023) impactarà sobre el creixement anual de les pernoctacions de britànics en –2,9 p. p. Per la seva banda, per a Alemanya (previsió de caiguda del PIB del 0,2% per al 2023), estimem un impacte de –2,2 p. p. de creixement de les pernoctacions.[4] Aquests impactes, certament apreciables, són relativament petits al costat del marge de creixement del qual gaudeixen tant el Regne Unit com Alemanya gràcies a la millora de la saturació aeroportuària.

Tenint tot això en compte, **la nostra previsió del PIB turístic per a l'any 2022 se situa en el 98% del nivell del 2019**, és a dir, amb prou feines el 2% per sota del nivell pre-COVID i el 66% per damunt del 2021. Cal destacar que preveiem que el dinamisme del sector serà una mica menor en el 4T d'enguany, ja que les dificultats econòmiques de la UE es faran notar, tot i que de manera limitada. Esperem que l'activitat del sector recuperi l'embranzida a partir del 2T 2023, alhora que esperem una certa millora del to econòmic de la UE, motiu pel qual **situem la nostra previsió del PIB turístic el 2% per damunt del nivell d'activitat del 2019 en el conjunt de l'any vinent**.

La nostra previsió del PIB turístic per a l'any 2022 se situa amb prou feines el 2% per sota del nivell pre-COVID i el 66% per damunt del 2021

④ Estimem, per a cada país d'origen, la sensibilitat lineal de la taxa de creixement de les pernoctacions hoteleres al creixement interanual del PIB d'aquest país. Per calcular l'impacte del nostre escenari macroeconòmic sobre el creixement de la demanda turística, utilitzem la diferència entre la nostra previsió de creixement més recent per a cada país i la del nostre escenari contrafactual (utilitzem el nostre escenari del febrer del 2022, elaborat abans de l'esclat de la guerra d'Ucraïna).

Turisme

Evolució del PIB turístic

Índex (100 = 2019)

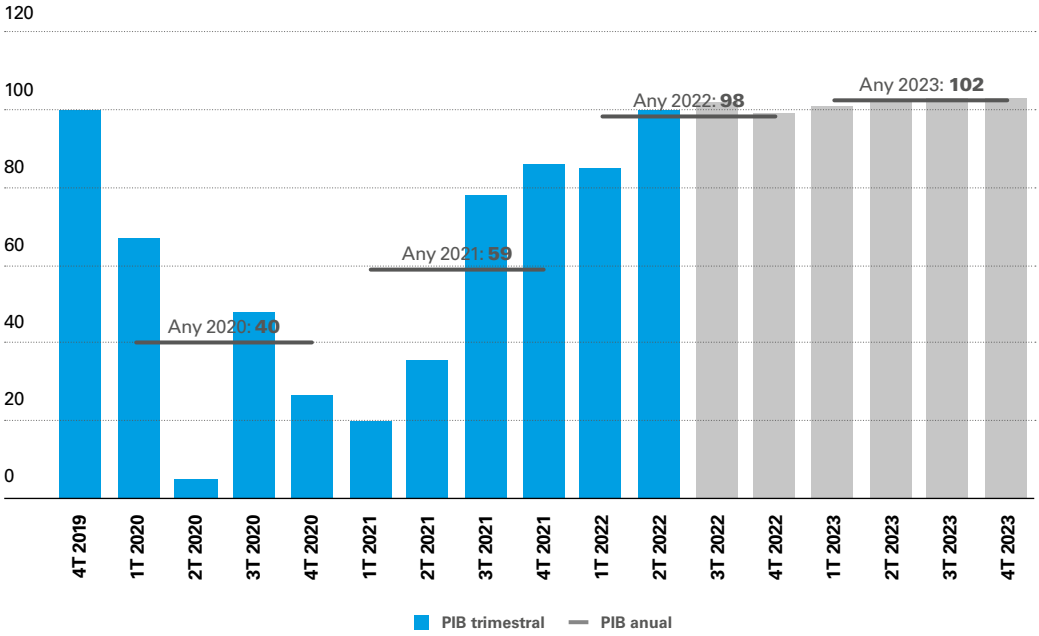

Nota: Previsions en gris a partir del 3T 2022.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Malgrat que les perspectives són positives, hem de repetir el mantra que ens trobem en un entorn de gran incertesa econòmica. En el cas del sector turístic, **el principal focus d'incertesa plana sobre els costos**, de manera que els gestors de les empreses turístiques hauran d'estar alerta per neutralitzar qualsevol possible desviació del que s'havia pressupostat per a l'exercici 2023. Ara com ara, el repunt dels costos de l'exercici 2022 s'està superant sense grans tensions al conjunt del sector, gràcies a les importants alces dels preus turístics que hem viscut. D'aquesta manera s'han combatut molt eficaçment els increments dels costos de l'energia, que s'han duplicat amb escreix en relació amb l'any anterior; dels costos dels productes agroalimentaris, els preus dels quals van créixer a un ritme del 12% interanual al setembre, i dels costos de les reformes, amb uns preus dels materials de construcció el 16% per damunt d'un any enrere al final del mes de juliol.

De cara al 2023, esperem que els costos de producció continuïn sent elevats i que, en alguns casos, es mantinguin a l'alça, amb l'afegitó de les revisions salarials, que, tot i que s'espera que siguin contingudes, són el principal cost de les empreses turístiques (de mitjana, les empreses del sector dediquen el 21% dels ingressos a pagar els salaris), tal com es mostra al gràfic següent. Així, si el sector vol continuar defensant els seus marges, es veurà obligat a continuar apujant els preus.

El repunt dels costos de l'exercici 2022 s'està superant sense grans tensions al conjunt del sector, gràcies a les importants alces dels preus turístics que hem viscut

Comptabilitat nacional del sector de l'allotjament

Proporció dels ingressos totals

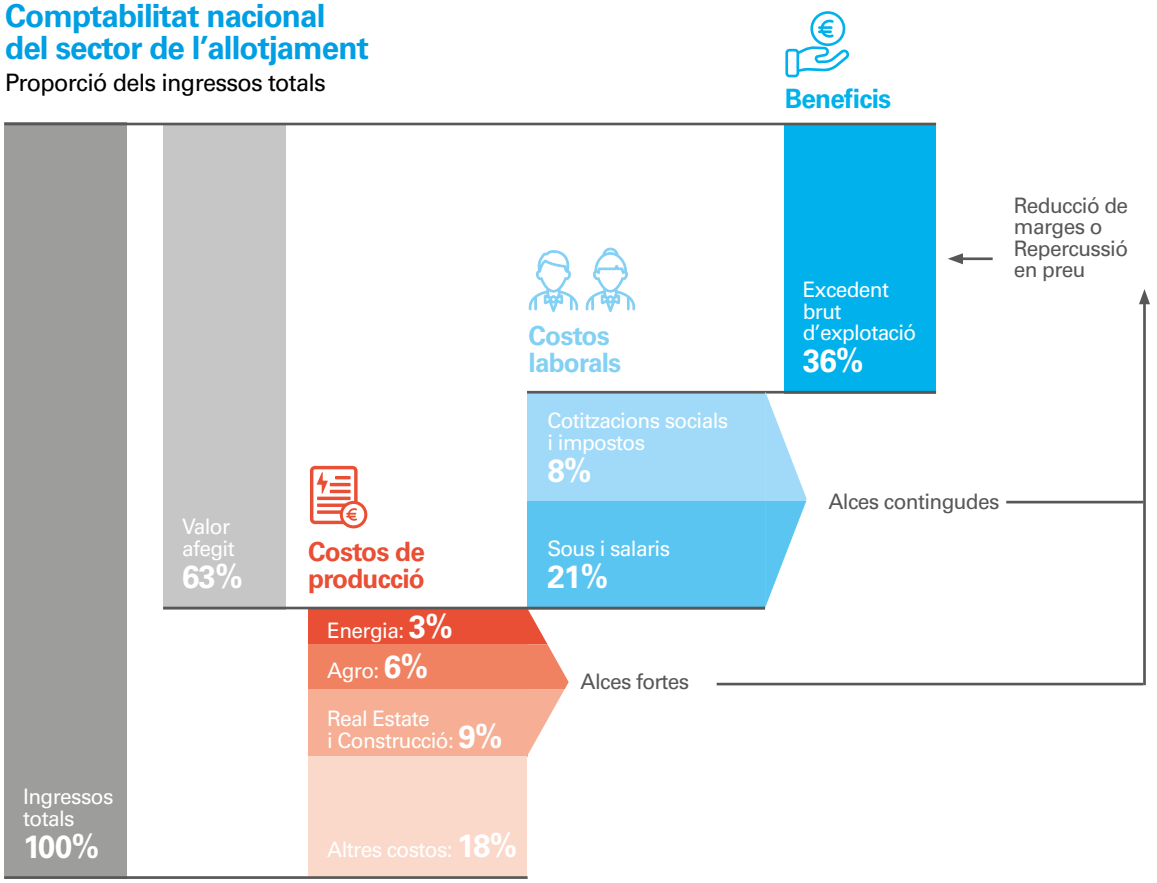

Nota: Dades del 2018.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

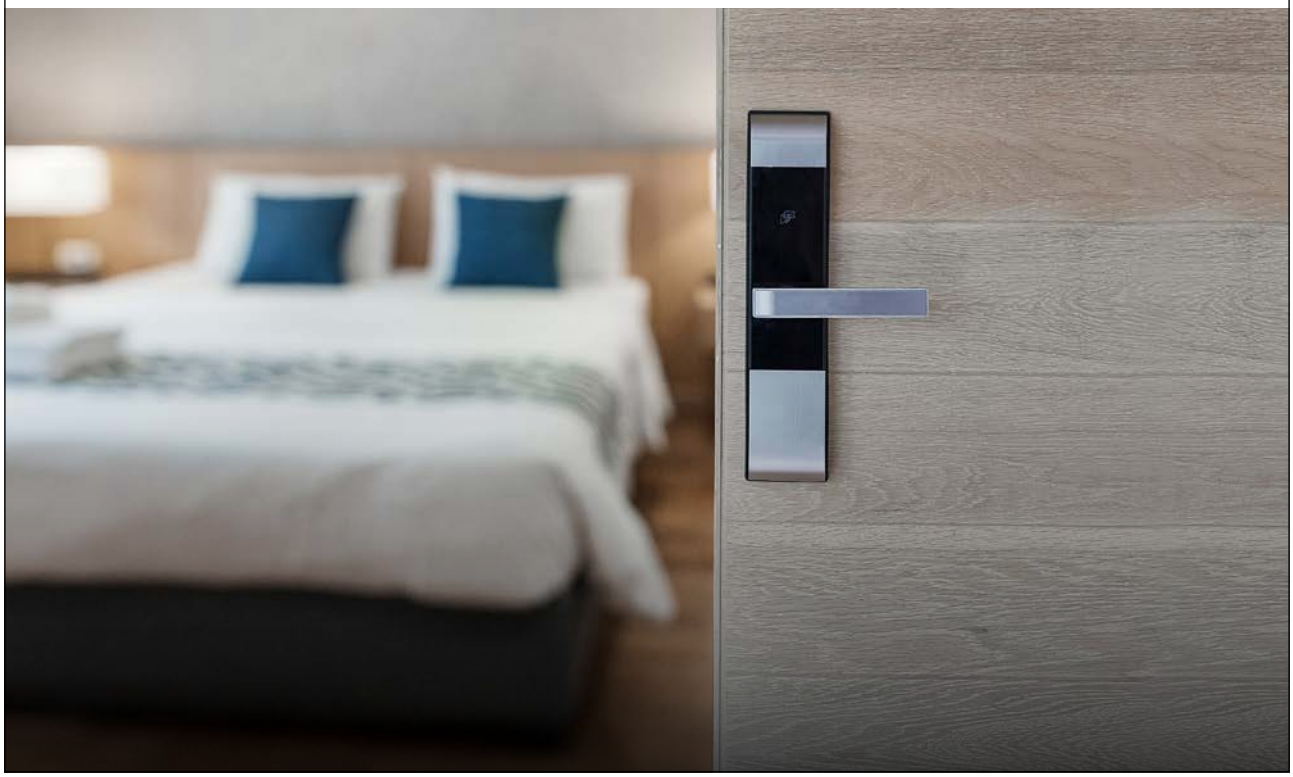

Hoteleria

Taxonomia del sector de l'hoteleria a Espanya

El sector de l'hoteleria va ser un dels sectors que més va patir les conseqüències de la pandèmia, ja que es trobava a l'epicentre de les mesures de distanciament social a les quals es va recórrer per contenir l'avanç de la COVID-19. Tot i que els indicadors oficials apunten a una recuperació clara del sector el 2022, aquesta recuperació no ha estat totalment generalitzada. A partir d'una anàlisi de les dades internes de CaixaBank, s'evidencien les grans diferències existents dins el sector, amb una part que ha millorat molt la seva situació en relació amb el 2019 i una altra part, gens negligible, que encara arrossega dificultats.

Les conseqüències de la pandèmia han estat palpables en l'hoteleria durant els dos últims anys, ja que ha estat un dels sectors més afectats per les mesures de distanciament social imposades per controlar l'avanç de la COVID-19. Malgrat això, les dades del 2022 ja suggereixen un canvi de paradigma per al sector, que, pel que sembla, ha entrat en una dinàmica definitivament positiva. L'indicador de xifra de negocis de l'INE des de l'inici del 2022 (dades fins a l'agost) apunta al fet que el sector de serveis de menjars i begudes (CNAE 56) se situa amb prou feines el 4,1% per sota del mateix període del 2019, de manera que millora de forma apreciable la caiguda del 27% anotada el 2021. No obstant això, el sector de l'hoteleria és considerablement divers, i, per aquest motiu, és d'esperar que la recuperació del sector hagi estat també molt heterogènia.

Què ens diu el *big data* sobre l'hoteleria espanyola?

Per poder analitzar bé el sector i entendre'n la heterogeneïtat, recorrem a les dades internes de CaixaBank. En concret, les que proporcionen els comerços d'hoteleria que utilitzen TPV de CaixaBank, d'on podem extreure informació molt valuosa per avaluar el sector hoteler. Amb una simple exploració de les dades (vegeu la taula de la pàgina següent), s'observen diferències apreciables entre els tres diferents tipus d'establiments identificats: bars, restaurants i restaurants gastronòmics.

De les dades que proporcionen els comerços d'hoteleria que utilitzen TPV de CaixaBank podem extreure informació molt valuosa per avaluar el sector hoteler

Característiques dels establiments d'hoteleria amb TPV de CaixaBank

	BARS	RESTAURANTS	RESTAURANTS GASTRONÒMICS	TOTAL
Tiquet mitjà (€)	**14,5 €**	**35,0 €**	**136,1 €**	**23,7 €**
Establiments (% del total)	58%	42%	1%	**100%**
Facturació (% del total)	32%	66%	3%	**100%**
Facturació amb targetes estrangeres (%)	18%	23%	37%	**21%**
Facturació amb targetes espanyoles de la mateixa província (%)	69%	61%	48%	**64%**
Facturació amb targetes espanyoles de província diferent (%)	13%	16%	15%	**15%**

Notes: Dades del 2019. «Restaurants gastronòmics» inclou els establiments amb una categorització interna de «restaurant 4 forquilles» i amb un tiquet mitjà superior als 55 euros.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

Per avaluar com s'ha distribuït la recuperació de l'hoteleria entre el 2020 i el 2022, observem com ha variat la facturació dels establiments amb TPV de CaixaBank entre el 2020 i el 2022 en relació amb el 2019.[5] En concret, calculem la variació mitjana i els percentils 25 i 75 de totes les variacions de facturació que observem en la mostra.[6]

Segons els nostres resultats, el 2022, la variació mitjana de la facturació va ser positiva en els tres tipus de comerç analitzats. En aquest sentit, destaquen els forts increments de la facturació en bars, que mostra, des de l'inici del 2022, una variació mitjana del 100% en relació amb el mateix període del 2019. A més a més, el percentil 25 se situa en un creixement de 25%, la qual cosa apunta a una recuperació sense pal·liatius.[7]

Per la seva banda, la recuperació en restaurants i, sobretot, en restaurants gastronòmics ha estat una mica més feble. Malgrat tot, tal com s'observa al gràfic de la pàgina següent, els percentils 75 i les mitjanes de les dues branques d'activitat presenten increments de facturació en relació amb el 2019. Cal assenyalar que, en el cas dels restaurants gastronòmics, el percentil 25 encara presenta una caiguda de facturació en relació amb el 2019 (el –22%).

Destaquen els forts increments de la facturació en bars, que mostra, des de l'inici del 2022, una variació mitjana del 100% en relació amb el mateix període del 2019

5 Per a cada any, restringim la mostra als comerços que tenien TPV actius en els dos períodes. D'aquesta manera, la mostra exclou els comerços que s'han vist forçats a tancar durant el període analitzat.

6 El percentil 25 (75) reflecteix la variació de facturació en relació amb el 2019, que deixa el 25% (el 75%) de la mostra per sota d'aquesta variació.

7 Cal assenyalar que l'ús de targetes als comerços d'hoteleria ha crescut de forma molt significativa després de l'esclat de la pandèmia, de manera que, de mitjana, la variació de la facturació als TPV se situaria molt per damunt de la variació real. En aquest sentit, entre el gener i l'agost del 2022, la xifra de negocis dels comerços d'hoteleria de l'INE va caure el 4% en relació amb el mateix període del 2019, mentre que la facturació mitjana als TPV va créixer el 64%.

Turisme

Evolució de la facturació dels comerços d'hoteleria per tipus

Variació en relació amb el mateix període del 2019

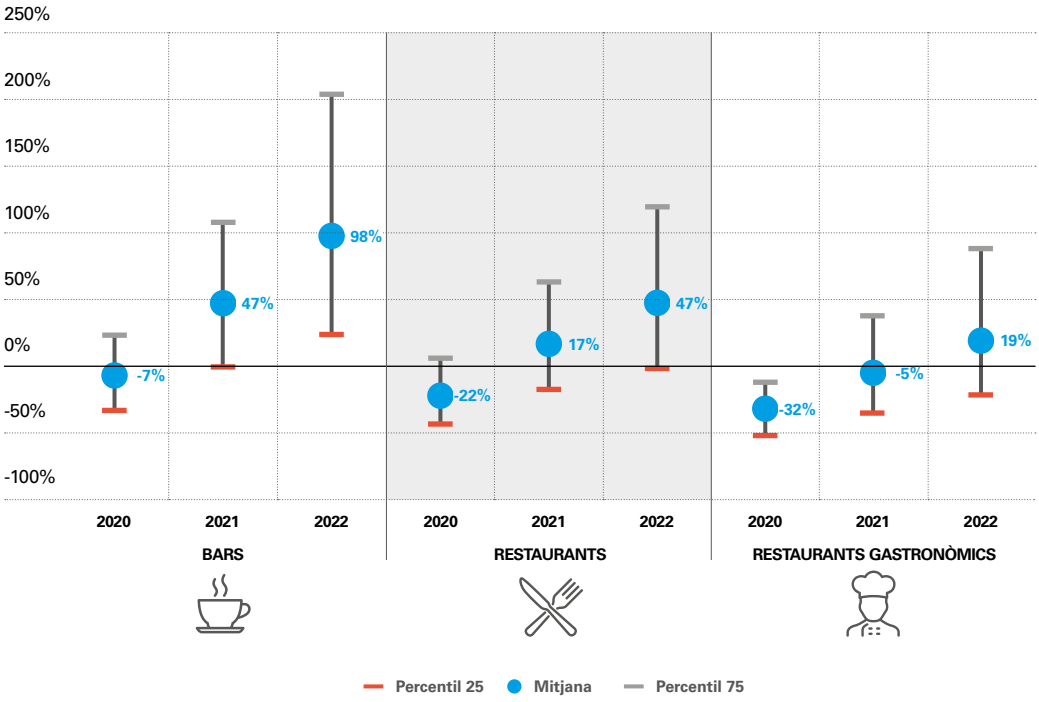

Notes: Es mostra la mitjana i els percentils de les variacions de la facturació dels comerços d'hoteleria amb TPV de CaixaBank. Les dades per al 2022 comprenen la facturació entre el gener i l'agost i es comparen amb el període gener-agost del 2019.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

Dels resultats anteriors traiem la conclusió que la recuperació ha estat diversa, però generalment positiva. No obstant això, es pot inferir que encara hi ha una part de comerços que continua arrossegant les conseqüències de la pandèmia. Per avaluar en quina mesura continua havent-hi establiments que donen senyals de dificultats, calculem la proporció de comerços que registren caigudes de facturació en relació amb el 2019. Els resultats, mostrats al gràfic de la pàgina següent, apunten al fet que el nombre de comerços amb menys activitat que el 2019 és encara rellevant, fins i tot en la branca dels bars. En concret, el 2022, el 18% dels bars, el 26% dels restaurants i el 37% dels restaurants gastronòmics van arrossegar caigudes de facturació en relació amb el 2019. Tot i que aquestes xifres són encara elevades, queda patent que la situació de l'hoteleria ha millorat de manera ostensible si comparem els registres del 2022 amb els d'anys anteriors.

La recuperació ha estat diversa, però generalment positiva. Malgrat que, de les dades, es pot inferir que encara hi ha una part de comerços que continua arrossegant les conseqüències de la pandèmia

Proporció de comerços d'hoteleria amb una facturació inferior a la del 2019

% del total

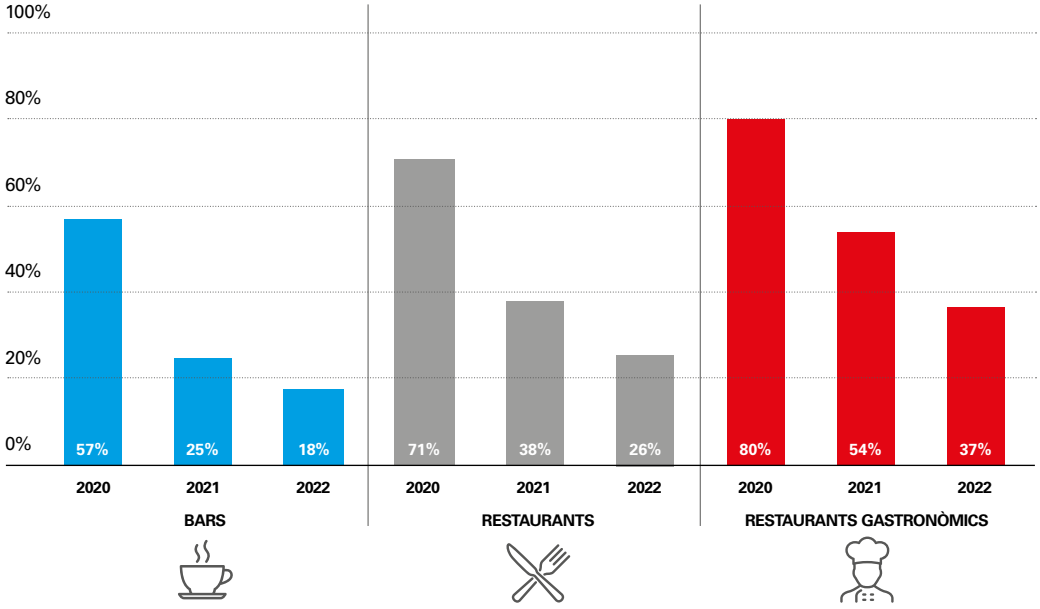

Nota: Les dades per al 2022 comprenen la facturació entre el gener i l'agost.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

La dependència del turisme explica les diferents velocitats de recuperació?

Per respondre la pregunta sobre què està generant les grans diferències entre establiments, recorrem a seccionar la mostra de comerços d'hoteleria d'acord amb les característiques dels consumidors, per identificar els comerços que depenen del turisme internacional.

A més de les mesures de distanciament social, la caiguda de l'activitat turística va ser un dels factors que va condicionar més el sector hoteler durant els anys més durs de la pandèmia. Així, la recuperació de la demanda turística el 2022 ha estat una gran notícia, però el fet que les arribades de turistes internacionals encara no s'hagin recuperat de manera completa podria ser un dels factors que expliquen la recuperació desigual de l'hoteleria. Malgrat la forta recuperació del turisme d'enguany, l'arribada de turistes internacionals a Espanya des de l'inici de l'any se situa encara el 17% per sota del mateix període del 2019. No obstant això, segons l'anàlisi dels comerços amb TPV de CaixaBank, en separar els establiments que depenien del turisme internacional abans de la pandèmia (és a dir, aquells en què les targetes estrangeres van generar més del 35% de la facturació) i els que no, no s'aprecien diferències el 2022. En els dos casos, la facturació entre el gener i l'agost mostra un creixement mitjà al voltant del 65%, amb els percentils 25 i 75 també en nivells similars en els dos grups.

Turisme

Tal com es podia esperar, el 2020, sí que observem grans diferències entre els establiments dependents i no dependents del turisme internacional. En aquest any, els comerços dependents del consum estranger van registrar caigudes mitjanes de facturació del 44% en relació amb el 2019. D'altra banda, els comerços dependents del consum local també van notar l'impacte de la pandèmia, a causa de les dures mesures de distanciament social imposades. No obstant això, les caigudes de facturació van ser apreciablement inferiors (caiguda mitjana del 12%). El 2021, el sector es va recuperar a diferents velocitats, a favor dels comerços no dependents del turisme internacional, que ja van registrar augments de facturació generalitzats als TPV. En canvi, una bona part dels establiments dependents del turisme encara van arrossegar caigudes importants de facturació als TPV el 2021 (el percentil 25 va registrar una caiguda del 29%).

Evolució de la facturació dels comerços d'hoteleria en funció de la seva dependència del turisme

Variació en relació amb el mateix període del 2019

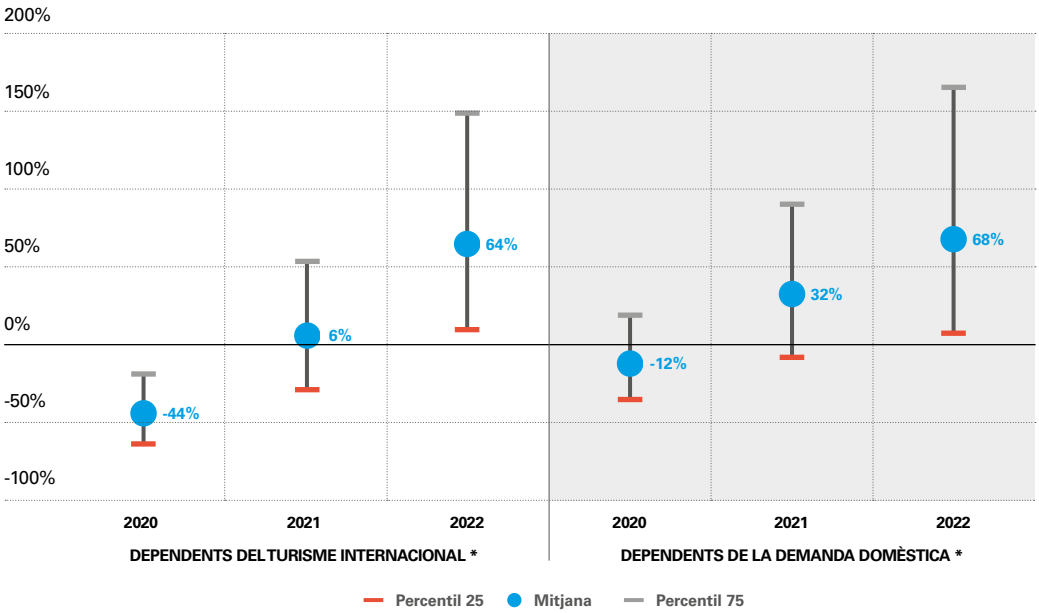

Notes: Es mostra la mitjana i els percentils de les variacions de la facturació dels comerços d'hoteleria amb TPV de CaixaBank. Les dades per al 2022 comprenen la facturació entre el gener i l'agost i es comparen amb el període gener-agost del 2019. (*) Definim com a comerços dependents del turisme internacional aquells que, el 2019, van obtenir més del 35% dels ingressos de consumidors estrangers. La resta es categoritza com a comerç dependent de la demanda domèstica.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

El 2021, el sector es va recuperar a diferents velocitats, a favor dels comerços no dependents del turisme internacional, que ja van registrar augments de facturació generalitzats als TPV

La dependència del turisme al sector de l'hoteleria torna a ser un senyal de fortalesa i contribuirà positivament a l'avanç del sector el 2023

Atès el que reflecteix la nostra anàlisi, no hi ha dubte que la recuperació de l'hoteleria ha estat àmplia, tot i que encara queda una part del sector que arrossega alguna dificultat. D'altra banda, cal destacar que la dependència del turisme ha deixat de ser una preocupació dins el sector, ja que, el 2022, no va explicar en gairebé cap grau la diferent velocitat de recuperació de l'hoteleria. Per tant, podem dir que la dependència del turisme al sector de l'hoteleria torna a ser un senyal de fortalesa i contribuirà positivament a l'avanç del sector el 2023.

Mobilitat aèria

Saturació als aeroports europeus: es frena la recuperació de l'estiu

La ràpida recuperació de la mobilitat aèria durant els mesos d'estiu ha agafat el sector del transport aeri desproveït de prou mà d'obra per afrontar el creixement de passatgers. Segons la nostra anàlisi, aquest desajustament ha comportant importants problemes de saturació aeroportuària a bona part d'Europa, principalment als països emissors de turistes, la qual cosa ha estat un sostre per a la recuperació del turisme a Europa.

La mobilitat aèria s'ha reactivat amb força aquest estiu i ha recuperat xifres pròximes a les d'abans de la pandèmia a gairebé tota l'Europa occidental, gràcies a la retirada d'una bona part de les restriccions per viatjar i a la menor severitat de la pandèmia. Així, el nombre de vols operats als aeroports de l'Europa continental durant els mesos d'estiu ha assolit els 2,8 milions, prop dels 3,2 milions del mateix període del 2019.

No obstant això, la ràpida recuperació de la demanda ha desembocat en una forta saturació dels aeroports de tota Europa. No han passat inadvertides les imatges de les milers de maletes abandonades a l'aeroport de Heathrow (Londres), a causa de la incapacitat del personal de terra per afrontar l'elevat nombre de vols, o les peticions de les autoritats aeroportuàries alemanyes perquè les aerolínies cancel·lessin una part dels vols programats al juliol i l'agost per evitar el col·lapse del sistema.

La causa d'aquesta saturació té un origen clar: la falta de personal, tant de les aerolínies com de les companyies operadores aeroportuàries. Durant el període d'inactivitat que va imposar la COVID-19 en els anys 2020 i 2021, les empreses de transport aeri es van veure forçades a reestructurar-se per reduir costos. Segons les dades d'Eurostat, el nombre d'empleats del sector del transport aeri a la UE va arribar a registrar una caiguda del 20% en el 1T 2022 en relació amb el mateix període del 2019. Quan la demanda va iniciar la recuperació, la capacitat del sector per recuperar les plantilles ha patit les rigideses derivades de l'escassetat de mà d'obra i dels nombrosos tràmits administratius (en especial pels controls de seguretat i per la formació específica) que les aerolínies i els aeroports han d'afrontar a l'hora de fer les noves contractacions, que poden arribar a dilatar el procés de contractació diversos mesos.

Índex de saturació: com quantificar la saturació?

Per quantificar la magnitud de la saturació del transport aeri a Europa, recorrem a la base de dades de retards de vols que ofereix Eurocontrol, que recull dades de tots els aeroports de l'Europa continental i que evidencia amb precisió l'elevada saturació viscuda durant els mesos d'estiu. Tal com es pot observar al gràfic de la pàgina següent, el nombre de vols que s'enlairaven amb puntualitat als aeroports del nord d'Europa, regió que emet més turistes, va passar del 82% en la mitjana del gener del 2022 a un mínim del 43% en la primera setmana de juliol.

Per mesurar millor la saturació de cada aeroport, elaborem un índex de saturació que reflecteix el volum de vols amb retard que es genera durant l'operativa a l'aeroport. Per fer-ho, utilitzem la diferència entre la proporció de vols que arriben puntuals a un aeroport i la de vols que surten puntuals. Si un aeroport opera amb normalitat, registrarà un índex de saturació pròxim a zero, ja que no genera retards en els vols que opera (la proporció d'arribades i de sortides puntuals serà igual). D'altra banda, si un aeroport està saturat, registrarà un índex de saturació positiu, pel fet que el nombre de vols que s'enlairen puntuals és inferior al nombre de vols que arriben puntuals, és a dir, es genera retard durant l'operativa a l'aeroport.

Per mesurar millor la saturació de cada aeroport, elaborem un índex de saturació que reflecteix el volum de vols amb retard que es genera durant l'operativa de l'aeroport

Puntualitat de les arribades i de les sortides dels vols operats al nord d'Europa

% en relació amb els vols operats

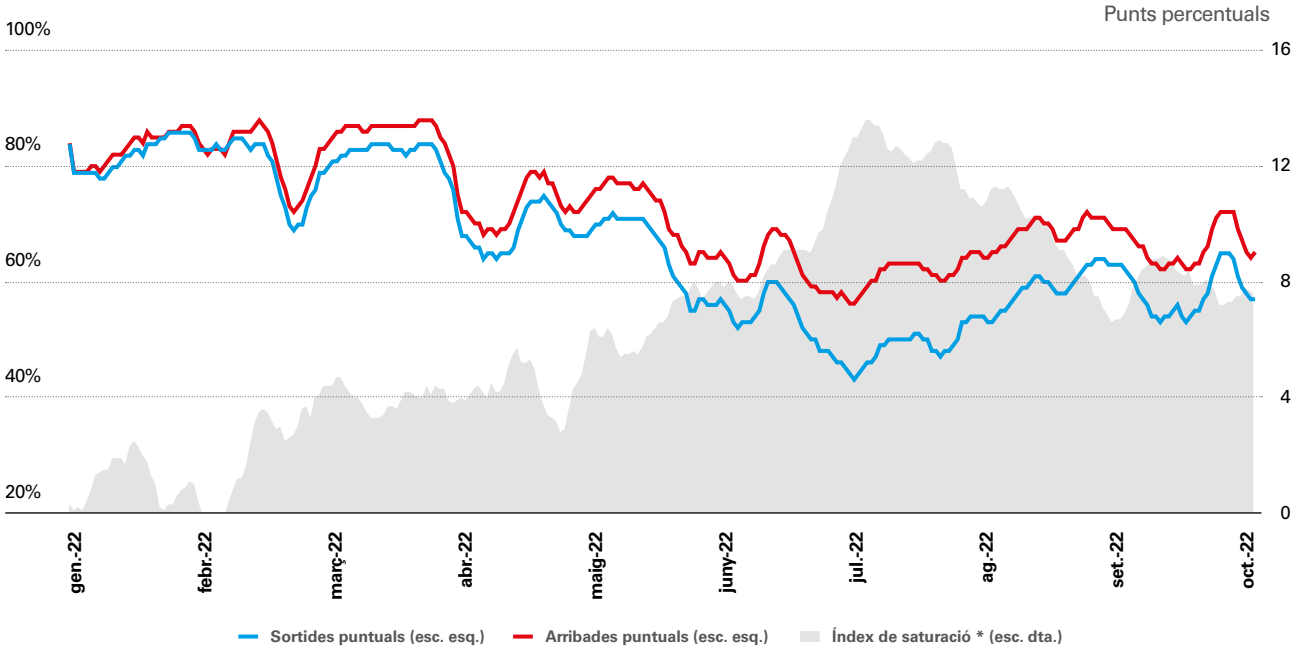

Notes: Vols operats en aeroports d'Alemanya, de França, dels Països Baixos, de Bèlgica, de Dinamarca, d'Irlanda i del Regne Unit. * L'índex de saturació mesura la diferència entre el % d'arribades puntuals i el % de sortides puntuals. Els valors positius (negatius) impliquen que el percentatge de vols amb retard creix (disminueix) durant l'operativa de l'aeroport.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurocontrol.

Al gràfic precedent observem que l'índex de saturació situa el punt més complex per als aeroports del nord d'Europa durant la primera meitat de juliol, quan es va situar al voltant dels 13 punts (el 61% d'arribades puntuals *vs.* el 48% de sortides puntuals). Un altre punt que paga la pena destacar és que la tendència de la saturació aeroportuària del nord d'Europa s'ha orientat a la baixa en els últims mesos (l'índex de saturació se situa en 7,5 p. p.), tot i que el volum de trànsit aeri s'ha mantingut en nivells apreciablement elevats. Això ens indica que el sector comença a adaptar la seva capacitat al nou context de la demanda.

Quins països han patit més saturació als seus aeroports?

Si observem l'índex en diferents països i aeroports, tal com ho mostrem al gràfic de la pàgina següent, es confirma que els països emissors de turistes han estat els països que han registrat més problemes de saturació. A més a més, s'evidencia que els problemes de saturació de cada país tendeixen a concentrar-se amb més intensat als seus principals aeroports. Cal diferenciar tres agrupacions de països:

- Els aeroports dels **Països Baixos, de França i d'Alemanya** són els que més saturació han mostrat (índex de saturació per damunt dels 20 punts durant els mesos d'estiu). En aquests casos, les vagues al sector han comportat un punt extra de complicacions als seus principals aeroports. A més a més, es tracta dels tres països de la UE que més ocupació del sector aeroportuari han destruït durant la pandèmia.

- El **Regne Unit**, amb l'aeroport de Heathrow al capdavant (índex de saturació de 21 punts a l'estiu), ha estat un altre dels casos paradigmàtics de la saturació aeroportuària a Europa. En aquest cas, a les complicacions per executar contractacions al sector, s'ha afegit la forta escassetat de treballadors generada pel *brexit*.

- **Els països del sud d'Europa han aconseguit mantenir nivells de saturació moderats**. En aquest cas, els sectors turístics, claus en les economies domèstiques d'aquests països, han estat relativament més protegits durant la pandèmia. Per exemple, en el cas d'Espanya, els ERTO i el fet que l'operador de tots els aeroports tingui majoria de capital públic van ajudar a mantenir les plantilles del sector i a poder afrontar la recuperació de la demanda.

Índex de saturació aeroportuària per país i per aeroport

Punts percentuals

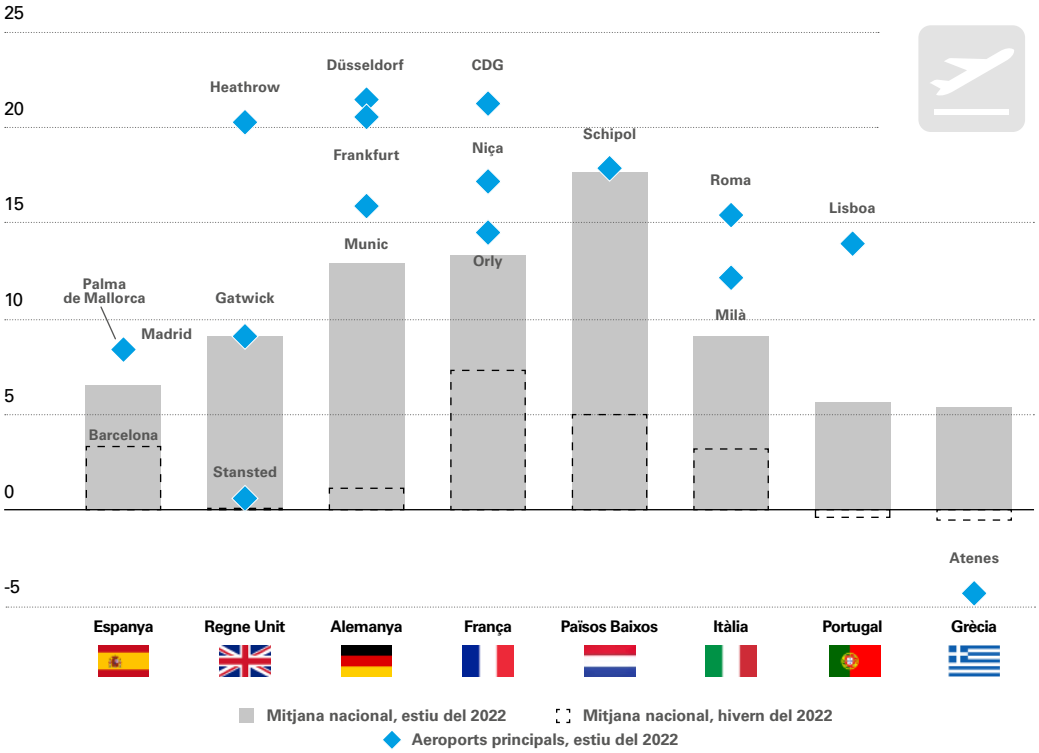

Notes: L'índex de saturació mesura la diferència entre el % d'arribades puntuals i el % de sortides puntuals. Els valors positius (negatius) impliquen que el percentatge de vols amb retard creix (disminueix) durant l'operativa de l'aeroport.
Font: CaixaBank Resarch, a partir de dades d'Eurocontrol.

Els països del sud d'Europa han aconseguit mantenir nivells de saturació moderats. Els seus sectors turístics, claus en les seves economies domèstiques, han estat relativament més protegits durant la pandèmia

Les conseqüències de la saturació

La saturació aeroportuària a Europa ha estat un sostre per al creixement de la mobilitat aèria durant l'estiu i ha impedit que la recuperació del turisme europeu fos completa.[8] Tal com observem al gràfic següent, la mobilitat aèria registrada a l'estiu a Alemanya, al Regne Unit, als Països Baixos i, en menor mesura, a França va quedar lluny de la registrada a l'estiu del 2019. En el cas d'Alemanya, es van arribar a registrar caigudes de més del 30% a l'aeroport de Düsseldorf. D'altra banda, en països sense problemes de saturació, com Grècia, Portugal o Espanya, la mobilitat aèria es va apropar als nivells del 2019 o, fins i tot, els va superar en els casos de l'aeroport de Palma o del conjunt dels aeroports grecs.

8 La correlació entre l'índex de saturació i la taxa de variació dels vols en relació amb el 2019 apunta al fet que, per cada p. p. de saturació, la taxa de variació va caure 0,7 p. p.

Trànsit aeroportuari durant els mesos d'estiu

Variació en relació amb el mateix període del 2019

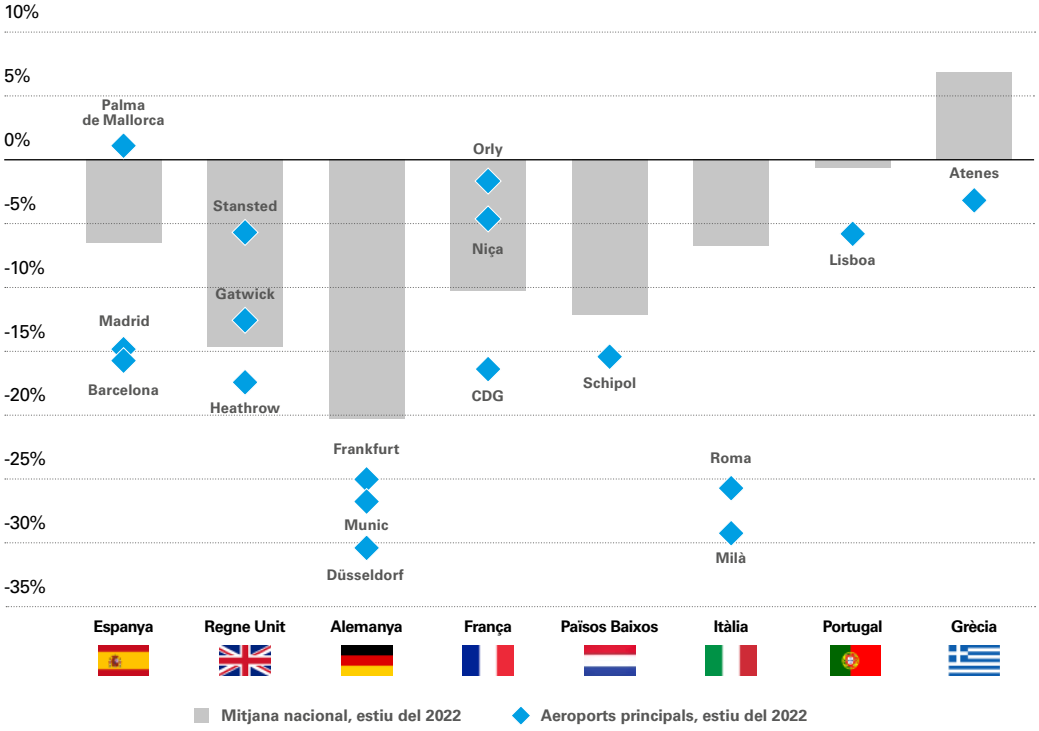

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurocontrol.

De cara a l'estiu del 2023, cal esperar que el sector del transport aeri aconsegueixi adaptar-se al nou context de major mobilitat internacional i recuperi nivells d'ocupació similars als anteriors a la pandèmia. D'aquesta manera, els problemes de saturació observats aquest estiu es diluiran per complet, la qual cosa hauria de ser una palanca de creixement important per al turisme britànic i alemany.

Amb Food&Drinks, ens adaptem al teu negoci de restauració

Avui dia, adaptar-se és fonamental per millorar qualsevol activitat i trobar noves oportunitats. Per això, **CaixaBank llança Food&Drinks**, una solució integral per a bars, cafeteries i restaurants, amb avantatges financers i no financers.
A més, tindràs a la disposició **el TPV Tablet i les eines digitals CaixaBank Order&Go, que et permetran digitalitzar la carta, les comandes i els pagaments dels clients,* des del restaurant o des de casa seva**.

Descobreix tot l'univers Food&Drinks a **CaixaBank.cat**

CaixaBank Negocis

*Serveis de mitjans de pagament comercialitzats a través de CaixaBank, SA, agent de Comercia Global Payments Entitat de Mitjans de Pagament, SL, amb NIF B-65466997 i inscrita en el Registre Oficial d'Entitats del Banc d'Espanya amb el codi 6802. El sistema de protecció de fons de clients usuaris de serveis de pagament escol lit per Comercia Global Payments és el dipòsit en un compte separat obert a CaixaBank, SA.

Turisme

Principals indicadors del sector turístic

Percentatge de variació en relació amb el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	Mitjana 2000-2007[1]	Mitjana 2008-2014[2]	Mitjana 2015-2019[3]	Mitjana 2020	Mitjana 2021	2022[4]	Tendència[5]	Data de l'última dada
Indicadors d'activitat								
PIB total	3,4	-1,2	2,6	-11,3	5,5	3,8		3T 2022
PIB turístic	1,7	-0,7	4,6	-57,7	43,4	-		2021
Mercat laboral								
Afiliats total	3,5	-2,3	4,1	-2,2	2,6	5,0		oct.-22
Afiliats al sector turístic	4,4	-1,0	4,0	-10,1	2,4	2,0		oc.t-22
Serveis d'allotjament	4,9	-0,8	4,9	-19,2	5,1	5,8		oct.-22
Serveis de menjars i begudes	4,6	0,9	4,0	-11,1	2,2	0,3		oct.-22
Agències de viatges/operadors turístics	5,6	-2,8	5,7	-10,6	-6,9	-8,9		oct.-22
Altres serveis turístics	4,1	-3,1	3,6	-5,7	2,3	3,6		oct.-22
Balança de pagaments								
Ingressos per turisme (% del PIB)	4,7	4,6	5,6	1,4	2,4	5,8		2T 2022
Pagaments per turisme (% del PIB)	1,2	1,2	1,7	0,7	0,9	1,4		2T 2022
Saldo turístic (% del PIB)	3,6	3,4	3,9	0,8	1,6	4,4		2T 2022
Indicadors de demanda turística								
Turisme internacional								
Nombre de turistes internacionals	3,8	2,2	5,2	-77,4	64,7	66,3		set.-22
Procedència: Regne Unit	-	4,6	3,5	-82,5	36,6	128,4		set.-22
Procedència: Alemanya	-	5,7	1,6	-78,6	117,8	37,7		set.-22
Procedència: França	-	11,1	1,4	-65,2	49,8	35,3		set.-22
Procedència: Itàlia	-	14,1	4,8	-79,1	79,8	70,4		set.-22
Procedència: Estats Units	-	1,2	15,8	-87,9	97,8	140,5		set.-22
Procedència: resta d'Europa	-	-	7,6	-77,5	82,7	32,6		set.-22
Procedència: fora d'Europa	-	-	13,0	-79,2	6,9	152,0		set.-22
Despesa total dels turistes internacionals	5,4	3,3	6,8	-78,5	76,4	83,0		set.-22
Durada mitjana (dies)	-	-	7,6	6,6	8,4	7,0		set.-22
Despesa mitjana diària per persona (€)	-	-	141,7	104,0	133,3	169,0		set.-22
Turisme domèstic								
Pernoctacions	-	-	0,1	-30,6	23,7	-4,1		juny-22
Durada mitjana (dies)	-	-	3,5	4,3	3,6	3,0		juny-22
Despesa mitjana diària per persona (€)	-	-	51,2	40,5	50,7	75,0		juny-22
Indicadors d'oferta hotelera								
Nombre de places hoteleres ofertes	3,3	1,2	1,3	-51,2	44,2	13,5		set.-22
Categoria: 4 o 5 estrelles	9,7	3,6	3,0	-53,4	53,4	12,3		set.-22
Resta de categories	0,2	-0,8	-0,4	-48,7	34,8	15,0		set.-22
Grau d'ocupació hotelera (punts percentuals)	-0,4	0,2	1,2	-31,9	16,7	13,9		set.-22
Categoria: 4 o 5 estrelles	-0,6	0,6	0,7	-36,0	18,3	16,5		set.-22
Resta de categories	-0,5	-0,5	1,4	-27,2	14,7	10,9		set.-22
Tarifa mitjana diària (ADR[6])	-	0,2	4,1	-28,7	31,6	14,0		set.-22
Categoria: 4 o 5 estrelles	-	-0,8	4,1	-25,7	30,5	12,4		set.-22
Resta de categories	-	0,4	3,2	-31,6	27,5	17,9		set.-22
Ingressos per habitació disponible (RevPAR[7])	-	0,6	6,9	-60,0	61,9	41,4		set.-22
Categoria: 4 o 5 estrelles	-	0,4	5,6	-60,0	60,2	42,5		set.-22
Resta de categories	-	-1,3	7,6	-57,8	54,9	40,5		set.-22

Notes: 1. Per als indicadors «nombre de turistes internacionals» i «despesa total dels turistes internacionals», la mitjana correspon al 2004-2007. 2. Per als indicadors «nombre de turistes internacionals per procedència», la mitjana correspon al 2013-2014. 3. Per a l'indicador de pernoctacions domèstiques, la mitjana correspon al 2016-2019. 4. Última dada disponible per a l'any 2022. 5. El sol indica un creixement superior a la mitjana 2015-2017 menys un 1/4 de desviació estàndard, el sol amb núvol indica un creixement superior a la mitjana del 2015-2017 menys una desviació estàndard, el núvol indica un creixement negatiu o un creixement superior a la mitjana del 2015-2017 menys dues desviacions estàndard, i la pluja indica un creixement inferior a la mitjana 2015-2017 menys dues desviacions estàndard. 6. ADR indica *average daily rate*. 7. RevPar indica r*evenue per available room*.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE, del Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions i del Banc d'Espanya.

Sabem de turisme.
Sabem d'allotjament

Amb la reactivació del turisme, arriba també el moment de donar un nou impuls al teu negoci. A CaixaBank Hotels & Tourism t'ajudem amb solucions diferencials i amb experts en el sector molt propers. A més, t'oferim el finançament[1] que necessites per acompanyar-te en el teu creixement i per dur a terme la **transformació sostenible** del teu establiment, un pas fonamental per portar el teu negoci cap l'excel·lència.

Si necessites ajuda o tens alguna consulta, contacta amb el teu gestor de CaixaBank Empreses o entra a www.CaixaBank.cat/empreses

CaixaBank
Hotels & Tourism

1. La concessió de l'operació està subjecta a l'anàlisi de la solvència i de la capacitat de devolució del sol·licitant, en funció de les polítiques de risc de l'entitat.

CaixaBank
Research